

Veileder

Kravene for å oppnå og vedlikeholde sykdomsfri status slik at man kan omsette levende akvakulturdyr til friområder

OPPDATERT: 09/2020

Innhold

1. Bakgrunn.....	3
2. Kategorier av helsestatus for sykdommer på liste 2	3
3. Hvordan oppnå sykdomsfri status for segmenter og soner	4
4. Biosikkerhetstiltak for områder i kategori I og II.....	5
5. Krav til områder med helsestatus i kategori II	5
6. Krav til områder med helsestatus i kategori I - sykdomsfri.....	6
7. Omsetning av levende akvakulturdyr for utsett mellom områder med forskjellig helsestatus.....	7
8. Suspensjon og tilbaketrekking av helsestatus	7
9. Infeksiøs lakseanemi (ILA).....	8
9.1. Generelt.....	8
9.2. Valg av laboratorium for analyse av prøver for ILA.....	8
9.3. Biosikkerhetstiltak i soner og segmenter med kategori I og II for ILA	9
10. Viral hemoragisk septikemi (VHS) og Infeksiøs hematopoetisk nekrose (IHN).....	9
11. <i>Marteilia refringens</i> og <i>Bonamia ostreae</i> , Koi Herpesvirus og Hvitflekksykdom	9
12. Omsetning til områder med godkjente nasjonale tiltak for BKD.....	10
13. Omsetning til områder med godkjente nasjonale tiltak for infeksjon med <i>Gyrodactylus salaris</i> 10	
14. Detaljerte diagnostiske metoder og framgangsmåter	11

1. Bakgrunn

Norge er gjennom EØS-avtalen forpliktet til å følge reglene i gjeldende fiskehelse direktiv - direktiv [2006/88/EC](#). Fiskehelse direktivet fastsetter blant annet minimumstiltak for forebygging, overvåking og tidlig påvisning av listeførte sykdommer hos akvatiske dyr, og bekjempelsestiltakene som skal treffes ved mistanke om eller påvisning av listeførte sykdommer. Direktivet beskriver også kravene for omsetning av levende akvatiske dyr mellom områder med ulike kategorier av helsestatus.

Kommisjonens gjennomføringsbeslutning (EU) [2015/1554](#) fastsetter regler for gjennomføring av fiskehelse direktivet med hensyn til krav til overvåking og diagnostiske metoder for påvisning av listeførte sykdommer hos akvatiske dyr.

Den delen av fiskehelse direktivet og beslutningen som omhandles i denne veilederen er gjennomført i Norge i [omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr](#). I vedlegg 1 til forskriften, finner du lister over sykdommer som er underlagt tiltak fra myndighetene. Liste 1 utgjør de eksotiske sykdommene, liste 2 utgjør de ikke-eksotiske sykdommene og liste 3 utgjør de nasjonale sykdommene.

Fiskehelse direktivet artikkel 43 åpner for at det enkelte land også kan iverksette nasjonale kontrolltiltak for andre sykdommer enn de som står på liste 1 og 2 i direktivet. Se beslutning [2010/221/EU](#) for hvilke land, områder og sykdommer som har godkjente nasjonale tiltak. Godkjente nasjonale tiltak innebærer at landene og områdene kan stille helsekrav knyttet til sykdommene ved samhandel. For eksempel, har Norge godkjente nasjonale tiltak for *Gyrodactylus salaris* som står på liste 3 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

Denne veilederen har som formål å veilede om forståelsen av kravene som virksomhetene skal følge for å oppnå og vedlikeholde sykdomsfri status, og for å kunne omsette levende akvakulturdyr mellom områder med ulike kategorier av helsestatus i EØS-området.

2. Kategorier av helsestatus for sykdommer på liste 2

Sykdommer på liste 2, ikke-eksotiske sykdommer, finnes i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr vedlegg 1, og aktuell helsestatus for områder i Norge fremgår av vedlegg 2. Vi har bl.a. nasjonal sykdomsfri status for Viral hemoragisk septikemi (VHS), Infeksiøs hematopoetisk nekrose (IHN), infeksjon med *Marteilia refringens* og infeksjon med *Bonamia ostreae*. Mindre områder i Norge har også sykdomsfri status for Infeksiøs lakseanemi (ILA).

Et område kan ha én av følgende kategorier helsestatus for sykdommer på liste 2, jf. § 8 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr:

- Kategori I – sykdomsfri.
- Kategori II – med godkjent overvåkingsprogram. Det er ikke kjent at området er infisert. Det er heller ikke erklært sykdomsfritt, men det har fått godkjent overvåkingsprogram med sikte på å oppnå status som kategori I sykdomsfri.
- Kategori III – uavklart helsestatus. Det er ikke kjent at området er infisert, men det har ikke godkjent program for å oppnå status som kategori I sykdomsfri.
- Kategori IV – kjent infisert, men med godkjent bekjempelsesprogram.
- Kategori V – infisert.

Nasjonal sykdomsfri status kan gjøres gjeldende for hele, eller minst 75 % av et lands fastlands- eller kystzone, og må godkjennes av EU-kommisjonen eller ESA for henholdsvis EUs medlemsland og EFTA-landene i EØS (Norge, Island og Liechtenstein).

Mindre områder i form av soner og segmenter, kan også oppnå sykdomsfri status, men da etter en annen fremgangsmåte, i form av erklæringer (se punkt 3). Soner og segmenter defineres slik, jf. omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr § 5:

- sone: et nærmere definert geografisk område med et homogent hydrologisk system, som omfatter en del av et nedslagsfelt fra vassdragenes kilder til en naturlig eller kunstig hindring som stanser akvatiske dyrs vandring oppover fra de lavereliggende deler av nedslagsfeltet, et helt nedslagsfelt fra vassdragenes kilder til utløp i havet, eller flere nedslagsfelt inkludert deres utløp i havet idet nedslagsfeltene er epidemiologisk forbundet med hverandre via utløpsområdet
- segment: et eller flere akvakulturanlegg under felles biosikkerhetssystem bestående av en populasjon av akvatiske dyr med lik helsestatus med hensyn til spesifikke sykdommer

3. Hvordan oppnå sykdomsfri status for segmenter og soner

For at et land/sone/segment skal kunne oppnå sykdomsfri status, må området først bli erklært som kategori II og starte opp med et toårs overvåkingsprogram for på sikt å tilfredsstille vilkårene for sykdomsfri status. Programmet kan først starte etter at erklæringen er sendt og området er tatt inn på listen over områder i kategori II i vedlegg 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

Når overvåkingsprogrammet er fullført og nødvendige krav mht. biosikkerhet er oppfylt (for nærmere detaljer, se punkt 5), kan det søkes om å få en sone eller et segment erklært i kategori I for sykdommer på liste 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr. Når området er tatt inn på listen over områder i kategori I i vedlegg 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr, kan området kategoriseres som sykdomsfritt.

Søknad om å få en sone eller et segment erklært i kategori II med godkjent overvåkingsprogram eller i kategori I for sykdommer på liste 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr, sendes til aktuell avdeling i Mattilsynet. Søknaden skrives på engelsk. Avdelingen kvalitetssikrer søknaden og sender den videre til Mattilsynets hovedkontor, seksjon fiskehelse og fiskevelferd.

Mattilsynets hovedkontor sender søknader til ESA for vurdering. Forutsatt ESAs klarering, blir områdene presentert ovenfor EUs faste komité for planter, dyr, næringsmidler og fôrvarer (SCoPAFF¹), og legges ut på 60 dagers høring i EØS-systemet. Så fremt det ikke fremkommer innsigelser fra medlemslandene, kan sykdomsfri status gjøres gjeldende ved at sonen eller segmentet føyes til listen over områder med kategori I i vedlegg 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr. For kategori II-områder, kan forskriften endres før høringsfristen i EØS-systemet har gått ut, slik at overvåkingen kan komme i gang. Men det er en mulighet for at ESA eller Kommisjonen foreslår endringer i overvåkingsprogrammet og at programmet må justeres. Det er opp til søkeren når overvåkingen kan starte.

Mattilsynet kan ikke forutsi eller på noen måte garantere hvorvidt erklæringer av kategori I og II som Norge fremmer blir akseptert av EU-kommisjonen og/eller medlemslandene. Mattilsynet skal kvalitetssikre søknader fra selskapene ved å kontrollere at driften av anleggene og overvåkingen har vært i henhold til gjeldende krav for sykdomsfri status.

Vedlegg 8 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr inneholder modell for søknad om godkjenning av overvåkingsprogram for å oppnå helsestatus i kategori II for et område.

¹ For mer info om SCoPAFF, møtereferater, erklæringer og møtedatoer, se [her](#).

Vedlegg 9 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr inneholder modell for søknad om å få godkjent helsestatus i kategori I for et område etter at overvåkingsprogram er gjennomført i to år.

4. Biosikkerhetstiltak for områder i kategori I og II

Det er av avgjørende betydning at biosikkerhetstiltakene som iverksettes gir tilfredsstillende beskyttelse mot introduksjon og spredning av smitte. Det er viktig at biosikkerhetstiltakene som planlegges beskrives utførlig i søknaden.

Biosikkerhetstiltakene skal være tilpasset det enkelte området, og vil være avhengig av en rekke faktorer, som blant annet geografisk plassering, vannkilde, sykdomsbilde i omgivelsene, produksjonsvolum i nærområdene, eventuelle ville bestander, osv. Det eksisterer ikke en minstestandard for biosikkerhet, denne må til enhver tid vurderes iht. risiko for introduksjon av smitte.

Se nærmere omtale av biosikkerhetstiltak i fortalen, pkt. 43, til ny dyreheslov i EU, Animal Health Law ([EU 2016/429](#)).

Biosikkerhetstiltakene vil være koblet til risiko og vil være blant annet knyttet til:

- Type produksjon
- Mulighet for spredning av sykdom via vannet
- Flytting av fisk
- Arter som holdes i oppdrett
- Kompetanse hos personell/røkter
- Tetthet av akvakulturrelatert aktivitet rundt aktuell virksomhet
- Nærhet (i km) til andre virksomheter med lavere helsestatus
- Sykdomshistorikk til den aktuelle lokaliteten og nabolokaliteter
- Tilstedeværelse av smittede ville populasjoner
- Menneskelig aktivitet i området: transportruter, skifte av ballastvann, sportsfiske
- Tilgang for predatorer som kan spre sykdommen
- Regelverksetterlevelse i virksomheten – historikk

5. Krav til områder med helsestatus i kategori II

Når et område i kategori II er tatt inn på listen i vedlegg 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr, kan overvåkingen starte. Se vedlegg 6 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr for nærmere detaljer om overvåking- og bekjempelsesmetoder for sykdommer på liste 2.

Mattilsynet har ansvar for overvåkingen, og prøvetakingen utført av Mattilsynets inspektører skal skje i tråd med gjeldende overvåkings- og kartleggingsinstruks innen fiskehelse (OK-instruks fiskehelse). Instruksen beskriver bl.a. kravene til prøvetaking gjengitt i beslutning (EU) [2015/1554](#) og er et internt dokument for Mattilsynet som inspektørene skal følge. Dokumentet oppdateres minst en gang per år. Dersom du ønsker å få tilsendt gjeldende instruks, ta kontakt med Mattilsynet.

For at helsestatus i kategori II skal opprettholdes, må også krav som hindrer at smitte introduseres eller kan introduseres, etterleves. Det innebærer bl.a. følgende punkter:

- Smittehygieniske krav i [akvakulturdriftsforskriften](#) etterleves.
- Risikobasert helsekontroll som beskrevet i [akvakulturdriftsforskriften](#) gjennomføres.
- Biosikkerhetstiltak som er beskrevet i søknaden følges til enhver tid.

- Fisken kan ikke vaksineres mot sykdommen området har fristatus for, jf. § 49 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.
- Krav til transport av levende akvakulturdyr, jf. § 22 tredje og fjerde ledd i [forskrift om transport av akvakulturdyr](#) etterleves.
- Områder med helsestatus i kategori II kan bare motta akvakulturdyr for utsett fra områder med helsestatus i kategori I. Se nærmere detaljer og skjematisk fremstilling i tabell 1 nedenfor.

6. Krav til områder med helsestatus i kategori I - sykdomsfri

Helsestatus i kategori I gjøres gjeldende når det omsøkte området er tatt inn på listen i vedlegg 2 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

For at sykdomsfri status skal opprettholdes, må krav som hindrer at smitte introduseres eller kan introduseres etterleves. Det innebærer bl.a. følgende punkter:

- Smittehygieniske krav i [akvakulturdriftsforskriften](#) etterleves.
- Risikobasert helsekontroll som beskrevet i [akvakulturdriftsforskriften](#) gjennomføres.
- Biosikkerhetstiltak som er beskrevet i søknaden følges til enhver tid.
- Fisken kan ikke vaksineres mot sykdommen området har fristatus for, jf. § 49 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.
- Krav til transport av levende akvakultur dyr, jf. § 22 tredje og fjerde ledd i [forskrift om transport av akvakulturdyr](#) etterleves.
- Måltrettet overvåking for å vedlikeholde helsestatus er i gang. Mattilsynet har ansvar for overvåkingen, og prøvetakingen utført av Mattilsynets inspektører skal skje i tråd med gjeldende OK-instruks fiskehelse. Se også detaljer om prøvetaking knyttet til enkeltsykdommer i punktene 9 og 12.
- Områder med helsestatus i kategori I kan bare motta akvakulturdyr for utsett fra områder med helsestatus i kategori I. Se nærmere detaljer i tabell 1 nedenfor.

7. Omsetning av levende akvakulturdyr for utsett mellom områder med forskjellig helsestatus

Tabellen nedenfor gir en skjematisk oversikt over krav til helsestatus og helsesertifikat ved omsetning av levende akvakulturdyr for utsett.

Tabell 1. Omsetning av akvakulturdyr for utsett.

Kategori	Helsestatus	Kan ta inn dyr for utsett fra	Følges av helsesertifikat		Kan omsette dyr for utsett til
			Ved innførsel	Ved forsendelse til	
I	Sykdomsfri	Bare kategori I	Ja	Nei, ved flytting til kategorier III eller V Ja, ved flytting til kategorier I, II eller IV	Alle kategorier
II	Med godkjent overvåkingsprogram	Bare kategori I	Ja	Nei	Kategorier III and V
III	Uavklart helsestatus	Kategorier I, II og III	Nei	Nei	Kategorier III and V
IV	Kjent infisert, men med godkjent bekjempelsesprogram	Bare kat I	Ja	Ja	Bare kategori V
V	Infisert	Alle kategorier	Nei	Ja	Bare kategori V

Dersom sykdomsfri status (kategori I) er suspendert i et område, er det ikke lov å omsette levende materiale til andre områder med kategori I eller kategori II.

8. Suspensjon og tilbaketrekking av helsestatus

Kategori I - sykdomsfri

Dersom det er grunn til å tro at noen av vilkårene for å opprettholde sykdomsfri status beskrevet i punkt 6 er brutt, herunder at det er mistanke om eller påvist sykdom på liste 1 og 2 som Norge, sonen eller segmentet er erklært fri for, kan Mattilsynet beslutte umiddelbar midlertidig stans (suspensjon) i omsetning av akvakulturdyr av arter mottakelig for sykdommen og vektorarter for sykdommen til områder som har høyere helsestatus for den aktuelle sykdom.

Mattilsynet kan også vurdere å suspendere eller tilbaketrekke sykdomsfri status dersom et område ligger i nærheten av et kontrollområde for den aktuelle sykdom.

Liste over områder som er midlertidig suspendert, er publisert på mattilsynet.no.

Etter at situasjonen er avklart, opphever Mattilsynet suspensjonen eller trekker tilbake helsestatus for den aktuelle sykdommen.

Hva som vil skje videre dersom sykdomsfri status trekkes tilbake, avhenger av om virksomheten er interessert i å gjenopprette kategori I-status eller ikke. Når en listeført sykdom blir påvist, skal det opprettes et kontrollområde med bekjempelses- og overvåkingszone. Det

gjør Mattilsynet i form av kontrollområdeforskrifter. Da vil friområdet miste sin status og bekjempelsessonen vil være i kategori V (infisert). Når bekjempelsestiltakene er gjennomført, bl.a. når det har gått to år og kontrollområdet er opphevet, og det er ønske om å gjenopprette sykdomsfri status, må det søkes Mattilsynet om å få godkjent et nytt overvåkingsprogram for kategori II.

Hvis en ikke ønsker eller kan få tilbake kategori I-status for området, vil området gå fra kategori V tilbake til kategori III når bekjempelsestiltakene er gjennomført, bl.a. kontrollområdet er opphevet, og har det gått minst to år uten påvisning av den aktuelle sykdommen. Dvs. at det ikke kreves et overvåkingsprogram (kategori II) men dyrene skal være friske i minst to år. Se nærmere detaljer i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr, vedlegg 6.

Kategori II - med godkjent overvåkingsprogram

Hvis noen av kravene som gjelder for områder i kategori II brytes, kan det føre til at den toårige overvåkingen må starte på nytt.

Mattilsynet kan også vurdere å suspendere eller tilbaketrekke kategori II status for et område dersom det opprettes et kontrollområde som følge av utbrudd av den aktuelle sykdommen i nærheten.

Dersom den aktuelle sykdommen blir påvist i området i kategori II, vil området gå fra kategori II til kategori V-status. Når bekjempelsestiltakene er gjennomført, må det søkes Mattilsynet om å få godkjent et nytt overvåkingsprogram for kategori II dersom det ønskes at området oppnår kategori I-status.

9. Infeksiøs lakseanemi (ILA)

9.1. Generelt

Søknad om erklæring av soner og segmenter i kategori I og II, vedlikehold av sykdomsfri status, suspensjon og tilbaketrekking av sykdomsfri status for ILA følger prinsippene beskrevet i punktene ovenfor.

Liste over ILA-frie områder (sammen med områder som er suspendert) finnes [her](#).

For etablering av ILA-frie segment for landanlegg der segmentets helsestatus er uavhengig av de omkringliggende vannmassene, må lokaliteten ha vært brakklagt i minimum seks uker. Se nærmere detaljer i vedlegg 6, del 1, punkt I.2.2.2. i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr. Ellers er krav til inspeksjon og prøvetaking som beskrevet i punktene ovenfor.

9.2. Valg av laboratorium for analyse av prøver for ILA

Oppdretter må opplyse Mattilsynet om hvilket godkjent (utpekt) laboratorium prøvene som tas ut av Mattilsynets inspektører skal sendes til. Det er en forutsetning at det ikke eksisterer en interessekonflikt mellom oppdretter og laboratoriet som er egnet til å svekke tillitten til at prøvene håndteres med tilstrekkelig objektivitet og uavhengighet. Oppdrettsselskapet kan ikke benytte et laboratorium som helt eller delvis eies av selskapet som eier lokaliteten prøvene kommer fra. Prøver som ikke er i overensstemmelse med dette kravet, vil bli underkjent som prøver i programmet for ILA-fri status.

Oversikt over laboratorier som er utpekt til å analysere prøver i overvåkingsprogrammet for ILA, finnes på mattilsynet.no.

Oppdretter bestiller prøvemateriell for uttak av ILA-prøver

For rask og effektiv gjennomføring av analysene og sikker sporing er det nødvendig at inspektørene benytter prøvetakingsmaterieill fra det aktuelle laboratoriet. Laboratoriene bruker glass for RNA-later som er spesialtilpasset analysemaskinene ved det enkelte laboratoriet.

For å sikre en mest mulig effektiv overvåking må oppdretter til enhver tid sørge for at det ved aktuelle lokaliteter er tilgjengelig tilstrekkelig og rett prøvetakingsutstyr for Mattilsynets prøvetaking. Emballasje for innsending av prøvene må være ferdig frankert slik at Mattilsynets inspektører umiddelbart etter prøveuttak kan sende prøvene til aktuelt analyselaboratorium.

Laboratoriene som analyserer prøvene med hensyn på ILA-fri status sender faktura for analysekostnadene direkte til oppdretter.

9.3. Biosikkerhetstiltak i soner og segmenter med kategori I og II for ILA

Regelverket krever at det i visse tilfeller vedtas ekstratiltak, som buffersoner omkring soner og segmenter, for å sikre friområder mot introduksjon av smitte. I samarbeidet med Mattilsynet, skal buffersoner vurderes før søknad om å få en sone eller et segment erklært i kategori II sendes til Mattilsynets region. For nærmere opplysninger om detaljkrav for hva som vil være nødvendige ekstratiltak, se punkt 4, se også fiskehelse direktivet, vedlegg V, del II.

Lokaliteter som inngår i en buffersone omkring segmenter i sjø vil bli pålagt overvåking. Overvåkingen ved bufferlokaliteter skal starte samtidig med overvåkingen for sykdomsfri status ved lokalitetene innenfor segmentet. Antall prøver som tas i buffersonene vil være på samme nivå som det som gjelder for lokalitetene innenfor selve segmentet, både i perioden for å oppnå sykdomsfri status og også for vedlikehold av sykdomsfri status.

10. Viral hemoragisk septikemi (VHS) og Infeksiøs hematopoetisk nekrose (IHN)

VHS og IHN er sykdommer som står på liste 2 i vedlegg 1 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr. Hele Norge har sykdomsfri status for VHS og IHN, og vi er ikke forpliktet til å gjennomføre målrettet overvåking for opprettholdelse av sykdomsfri status. Kravene til overvåking og minstetiltak ved påvisning av IHN og VHS er i prinsippet de samme som for ILA. Men det er litt andre krav til antall helsekontroller og prøveuttak, se vedlegg 6, del 2 og del 3 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

Dersom IHN eller VHS påvises i Norge og vår sykdomsfrie status ønskes gjenopprettet, må obligatoriske bekjempelsestiltak gjennomføres i det området som blir berørt av en kontrollområdeforskrift. Norge må søke ESA om godkjenning av bekjempelses- og overvåkingsprogrammet i området, samt opprettholdelse av sykdomsfri status for resten av landet. Når programmet er gjennomført, må Norge søke ESA om ny sykdomsfri status for hele landet.

11. *Marteilia refringens* og *Bonamia ostreae*, Koi Herpesvirus og Hvitflekkssykdom

Marteilia refringens og *Bonamia ostreae*, Koi Herpesvirus og Hvitflekkssykdomer er sykdommer som står på liste 2 i vedlegg 1 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr. Delene 4 og 5 i vedlegg 6 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr som omhandler henholdsvis *Marteilia refringens* og *Bonamia ostreae* følger de samme prinsippene som beskrevet for VHS og IHN, da vi også har nasjonal sykdomsfri status for disse sykdommene.

Del 6 og 7 i forskriften som omhandler henholdsvis infeksjon med Koi Herpesvirus og Hvitflekkssykdom, følger samme prinsipper som for ILA i de delene av landet som er i kategori III.

12. Omsetning til områder med godkjente nasjonale tiltak for BKD

BKD er en sykdom som står på liste 3 i vedlegg 1 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

For sykdommen BKD har Irland, Nord Irland, Isle of Man og Jersey fått godkjent nasjonale tiltak, jf. kommisjonsbeslutning [2014/12/EU](#). Norge har ikke godkjente nasjonale tiltak for BKD og det er heller ikke nødvendig for å omsette levende akvakulturdyr for utsett til slike områder. Virksomheter som ønsker å omsette levende akvakulturdyr til områder som har godkjente nasjonale tiltak for BKD, må likevel oppfylle særskilte krav. Kravene finnes i helsesertifikatet i vedlegg II del A punkt II.6 som finnes i TRAdE Control and Expert System ([Traces](#)).

For at Mattilsynet skal kunne utstede attester for forsendelser av levende akvakultur dyr for utsett i områder som har godkjente nasjonale tiltak for BKD, må følgende krav være oppfylt:

- Akvakulturdyr må komme fra et område med sykdomsfri status for ILA.
- Området må ha gjennomført målrettet overvåking i minst to år for BKD. Det gjelder for alle akvakulturanlegg med laks og/eller regnbueørret. Mattilsynet skal sikre at BKD-prøvetaking skal skje i tråd med OK-instruks fiskehelse.
- Dersom rogn/fisk tas inn fra andre områder med sykdomsfri status for ILA, må disse også ha gjennomført tilsvarende overvåking for BKD.
- Dette betyr at virksomheter som ønsker å samhandle med områder med godkjente nasjonale tiltak for BKD, må melde til Mattilsynet minst to år før en helseattest kan utstedes.

Listen av anlegg med områder med godkjente nasjonale tiltak for BKD, publiseres på [mattilsynet.no](#).

Prøvene sendes til utpekte laboratorier eller til Veterinærinstituttet. Mattilsynets inspektører har ansvar for uttak og snarlig innsending av prøvene. Oppdretter skal dekke kostnadene til porto og analyser. Se nærmere opplysninger under ILA-overvåkingen lenger fremme i instruksene, under avsnittene:

- Valg av laboratorium
- Oppdretter bestiller prøvemateriell for uttak av ILA-prøver
- Innsending av prøver til utpekt laboratorium eller Veterinærinstituttet

Ved eventuell mistanke om BKD, skal prøver sendes til Veterinærinstituttet, som er nasjonalt referanselaboratorium for fiskesykdommer.

13. Omsetning til områder med godkjente nasjonale tiltak for infeksjon med *Gyrodactylus salaris*

Infeksjon med *Gyrodactylus salaris* er en sykdom som står på liste 3 i vedlegg 1 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

Irland, nedbørsfeltene til Tenojoki og Näätämönjoki elvene i Finland, UK, Nord Irland, Isle of Man, Jersey og Guernsey har godkjente nasjonale tiltak for å hindre introduksjon av *Gyrodactylus salaris* jf. kommisjonsbeslutning [2014/12/EU](#).

Alle vassdrag i Norge, fra vassdragenes kilder til utløpet i havet, samt alle akvakulturanlegg på land, er sykdomsfri sone for *Gyrodactylus salaris*, med unntak av områder listet i vedlegg 5 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr.

Dersom det ønskes å omsette levende akvakulturdyr som er mottakelig for *Gyrodactylus salaris* fra andre land som ikke har godkjente nasjonale tiltak for sykdommen, skal det for å hindre introduksjon av *Gyrodactylus salaris* til Norge, attesteres for at akvakulturdyr:

- *enten* kommer fra et landbasert akvakulturanlegg som på det tidspunktet av året *Gyrodactylus salaris* normalt forekommer, i minst to år er blitt inspisert av vedkommende myndigheter, herunder prøvetaking iht. OK-instruks fiskehelse,
- *eller* overvåkningsmetodene beskrevet i de relevante delene i den siste utgaven av OIEs håndbok for akvatiske dyr, og det er utført laboratorieundersøkelser i samsvar med samme håndbok fra OIE, utelukkende med negative resultater, og akvakulturanlegget ligger enten i en del av et nedbørsfelt som er erklært fritt for *Gyrodactylus salaris*,
- *eller* ligger i et nedbørsfelt som er erklært fritt for *Gyrodactylus salaris*, og alle nedbørsfelter som har avrenning i samme elvemunning, er erklært fri for *Gyrodactylus salaris*,
- *eller* kommer fra et akvakulturanlegg som ligger i en kystzone med en salinitet på over 25 promille, og der alle nedbørsfelter som har avrenning til elvemunningen, er erklært fri for *Gyrodactylus salaris*,
- *eller* kommer fra et akvakulturanlegg som ligger i en kystzone der sjøvannet har en salinitet på over 25 promille, og ingen levende fisk av mottakelige arter er blitt innført til akvakulturanlegget i de siste 14 dagene,
- *eller* når det gjelder rogn, at de kommer fra et akvakulturanlegg der rognen er blitt desinfisert i samsvar med OIEs regelverk for akvatiske dyr, sjette utgave, 2003, tillegg 5.2.1, for å sikre at *Gyrodactylus salaris* er eliminert.

14. Detaljerte diagnostiske metoder og framgangsmåter

Vedlegg 7 i omsetnings- og sykdomsforskriften for akvatiske dyr retter seg i hovedsak mot utpekte laboratorier og gir nærmere detaljer om de pålagte minimumskravene til diagnostiske metoder og framgangsmåter for disse. Innledningsvis er det også i hver enkelt del 1-6 gitt bestemmelser om selve prøveuttaket for de forskjellige sykdommene. Dette prøveuttaket utføres av Mattilsynet.

For å sikre nøyaktige og reproduerbare resultater er bestemmelsene om diagnostiske metoder og framgangsmåter basert på metoder som er validert og anbefalt av Verdens Dyrehelseorganisasjon (OIE). Det er ikke vanlig å forskriftsfeste slike detaljerte krav til metoder og framgangsmåter. Kommisjonen har her valgt å fastsette de detaljerte kravene i rettsakten [2015/1554](#). Mattilsynet har derfor valgt å gjøre tilsvarende i norsk rett.